

Nr 229.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående åtgärder för färdigställande av vissa utav Södra Sveriges Statsarbeten påbörjade arbetsföretag; given Stockholms slott den 23 maj 1924.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härigenom föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

G U S T A F.

G. Malm.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 maj 1924.

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETTERSSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations- och finansdepartementen anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Malm, följande:

I proposition nr 113 till innevarande års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att för färdigställande av vissa utav Norrlands Statsarbeten påbörjade arbetsföretag finge, i huvudsaklig överensstämmelse med av mig i yttrande till statsrådsprotokollet den 14 mars 1924 förordade grunder, användas, intill ett belopp av 1,750,000 kronor, de av 1922 års riksdag för bekämpande av arbetslösheten beviljade reservationsanslagen.

I skrivelse den 7 maj 1924, nr 128, anmälde riksdagen, att ifrågavarande proposition blivit av riksdagen bifallen.

Bihang till riksdagens protokoll 1924. 1 saml. 190 häft. (Nr 229.) 1041 24 1

Propositionen i fråga var grundad på en av statens arbetslöshetskommission i skrivelse den 8 februari 1924 gjord framställning i ämnet. I berörda skrivelse framhöll arbetslöshetskommissionen, att de av kommissionen i skrivelsen framställda förslagen närmast hade betydelse för färdigställandet av arbetsföretag inom *Norrlands Statsarbetens* verksamhetsområde. Kommissionen anförde vidare, att det för det dåvarande icke med säkerhet kunde bedömas, i vilken omfattning åtgärder av enahanda art, som de föreslagna, kunde komma att bli nödvändiga för *Södra Sveriges Statsarbetens* vidkommande. Emellertid förklarade sig kommissionen hava för avsikt att längre fram, då ställningen bättre kunde överblickas, inkomma med framställning i saken beträffande *Södra Sveriges Statsarbeten*.

Den av arbetslöshetskommissionen sålunda bebadade framställningen har kommissionen nu avgivit i en den 10 maj 1924 dagtecknad, den 21 maj 1924 till socialdepartementet inkommen skrivelse. I berörda skrivelse har kommissionen dels gjort framställning om åtgärder för färdigställande av vissa ofullbordade arbetsföretag inom *Södra Sveriges Statsarbetens* verksamhetsområde, dels ock lämnat en redogörelse för arbetsmarknadens läge och kommissionens verksamhet under den förflutna vintern samt i samband härmed behandlat frågan om behovet av ytterligare medel för den statliga nödhjälpsverksamheten under instundande budgetår.

Jag anhåller nu att få till behandling upptaga dessa spörsmål. Innan jag går att redogöra för kommissionens framställning i ämnet, vill jag emellertid erinra om, att Kungl. Maj:t genom särskilda beslut den 31 december 1923 förordnat, att respektive arbetsdirektioner för *Norrlands* och *Södra Sveriges Statsarbeten* skulle upphöra, arbetsdirektionen för *Norrlands Statsarbeten* med utgången av år 1923 och arbetsdirektionen för *Södra Sveriges Statsarbeten* med utgången av mars månad 1924. Vid meddelandet av nämnda beslut föreskrev Kungl. Maj:t tillika, att statens arbetslöshetskommission skulle övertaga den av vederbörande arbetsdirektioner bedrivna verksamheten samt därunder uppkomna tillgodohavanden och ingångna förbindelser, samt att därvid i tillämpliga delar skulle gälla de bestämmelser, som meddelats rörande kommissionens och statsarbetenas verksamhetsuppgifter, förvaltning och räkenskaper. I enlighet med vad sålunda förordnats bedrivs den verksamhet, som tillföre utövats av *Södra Sveriges Statsarbeten*, numera direkt av statens arbetslöshetskommission. Den av *Norrlands Statsarbeten* utövade verksamheten är från och med nyåret 1924 fullständigt avvecklad.

I sin ovanberörda skrivelse den 10 maj 1924 har arbetslöshetskommissionen anført i huvudsak följande:

Arbetslöshetskommissionen.

Under månaderna december 1923 samt januari och februari 1924 hade den rapporterade siffran rörande antalet hjälpsökande arbetslösa hållit sig i det närmaste oförändrad vid omkring 16,000. Även om de numera redovisade arbetslöshetssiffrorna icke gäve ett fullt adekvat uttryck för den faktiska arbetslösheten i landet, måste man dock anse, att trängande hjälpbehov endast vore för handen bland dem av de arbetslösa, som hos de lokala organen framställt anspråk på att komma i åtnjutande av det allmännas hjälp. Uppgifterna om läget vid utgången av mars månad visade på en

ytterligare minskning av de hjälpbehövandes antal, och det finnes anledning antaga, att vårens ankomst och de inom arbetsmarknadens olika områden träffade avtalsuppgörelserna skulle komma att bereda ytterligare arbetstillfällen. Då vidare den iakttagelsen kunnat göras, att under vintern en mycket livlig omsättning av de vid de statliga nödhjulsarbetena anställda arbetarna ägt rum samt att de arbetslösa i betydande utsträckning frivilligt avgått från arbetsplatserna, syntes man vara berättigad uttala, att den tidpunkt numera ej torde ligga långt borta, då i stort sett normala förhållanden komme att återinträda på arbetsmarknaden. Den arbetslöshet av kristidskaraktär, som ännu dröjde kvar, vore i stort sett begränsad till samhällen med förhärskande gruv- och järnbruksindustri samt till några orter inom olika delar av landet, där arbetslösheten hade en mera särpräglad karaktär.

Sedan Norrlands Statsarbeten med utgången av år 1923 avvecklats, hade de statliga åtgärderna för arbetslöshetens bekämpande på ett undantag när helt och hållet varit förlagda till landets mellersta och södra delar.

Statsbidrag till kontant understödsverksamhet hade under den gångna delen av året icke beviljats någon kommun, utan statens hjälpåtgärder hade helt och hållet gått ut på att bereda de arbetslösa anställning vid statliga eller statskommunala nödhjulsarbeten. Den fortskridande förbättringen av arbetsmarknaden hade medfört, att hjälpverksamheten under det senaste vinterhalvåret kommit att erhålla en mindre omfattning än vad som på hösten 1923 beräknades bliva nödvändigt. Några nya arbetsföretag hade icke igångsatts, men ett flertal företag hade nedlagts eller på annat sätt frigjorts från kommissionens engagement. Det högsta antal arbetare, som under vintern 1924 på en gång varit anställt vid statens nödhjulsarbeten, hade utgjort omkring 2,900 man, och högsta antalet på en gång bedrivna arbetsföretag hade varit 62. I slutet av april månad hade antalet anställda arbetare varit 2,400 och antalet igång varande arbetsföretag 55. Sistnämnda siffror hade antagligen varit än lägre, om icke den i år ovanligt stränga vintern och sena våren fördröjt den förbättring på den öppna arbetsmarknaden, som annars alltid gjorde sig gällande vid berörda tidpunkt.

På grund av arbetslöshetens minskning hade kommissionen redan funnit sig föranlåten att påbörja avvecklingen av de statliga nödhjulsarbetena i södra och mellersta Sverige. En del företag, å vilka endast smärre arbeten återstått att utföra, hade kommissionen avvecklat på det sätt, att kommissionen med vederbörande uppdragsgivare träffat avtal om, att uppdragsgivaren skulle själv slutföra företaget, mot det att den ersättningssumma, som han hade att för utförda arbeten erlagga till kommissionen, minskades med det belopp, som beräknades vara erforderligt för fullbordandet av återstående arbeten. Ett dylikt förfaringssätt medförde för kommissionen avsevärda besparingar i kostnaderna för arbetsledning, resor m. m. Det angivna förfaringssättet syntes kommissionen lämpligen böra komma till användning vid arbetsföretag, där återstående arbeten vore av så ringa omfattning, att statsbidraget för utförandet av desamma kunde beräknas till högst 3 à 4 000 kronor. I en del fall, där arbetsföretag av nu angiven art låge väl till med hänsyn till redan befintlig arbetsledning m. m., kunde det dock vara lämpligt att kommissionen själv fullbordade företagen med anlåtande i erforderlig utsträckning av specialarbetare.

Vid den fortsatta avvecklingen av statsarbetena syntes det emellertid kommissionen erforderligt, att arbetsföretag, vid vilka de återstående arbetena vore av så stor omfattning, att företagen på grund av arbetslöshetens nedgång icke inom de närmaste månaderna kunde färdigställas av kommissionen, finge fullbordas av vederbörande uppdragsgivare mot åtnjutande av

statsbidrag på samma sätt som enligt Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut skulle komma att tillämpas inom Norrlands Statsarbetens verksamhetsområde.

Under åberopande av vad sålunda anförts har arbetslöshetskommissionen framställt det förslag, att ett *färdigställningsanslag* skulle anvisas i och för beredande av statsbidrag till slutförande av sådana arbetsföretag, vilka delvis utförts av Södra Sveriges Statsarbeten, men vilka, på grund av arbetslöshetens nedgång, icke syntes kunna av kommissionen fullbordas.

Till belysande av den omfattning, i vilken statsbidrag av angiven art kunde beräknas komma att utgå, har arbetslöshetskommissionen upprättat en förteckning över samtliga de inom Södra Sveriges Statsarbetens verksamhetsområde befintliga arbetsföretag, för vilka enligt kommissionens mening särskilt färdigställningsbidrag kunde komma ifråga. Berörda förteckning upptager i Malmöhus län 2 vägarbeten, i Kristianstads län 2 vägarbeten, i Blekinge län 4 vägarbeten och 1 arbete av annan art, i Kalmar län 2 vägarbeten och 1 arbete av annan art, i Kronobergs län 1 vägarbete, i Jönköpings län 1 vägarbete och 1 vattenregleringsarbete, i Hallands län 1 arbete, i Göteborgs och Bohus län 8 vägarbeten, i Älvsborgs län 1 vägarbete, i Skaraborgs län 1 järnvägsbyggnadsarbete, i Östergötlands län 3 vägarbeten, i Södermanlands län 1 vägarbete, i Stockholms län 6 vägarbeten och 1 vattenregleringsarbete, i Uppsala län 1 vattenregleringsarbete, i Örebro län 3 vägarbeten, i Värmlands län 5 vägarbeten, i Västmanlands län 4 vägarbeten och 1 arbete av annan art samt i Kopparbergs län 2 vägarbeten och 1 järnvägsbyggnadsarbete, sammanlagt således 54 arbetsföretag. Kommissionen framhåller, att vissa av ifrågavarande arbetsföretag sannolikt komma att av kommissionen slutföras, men att kommissionen ansett försiktigheten kräva, att kostnaden för statsbidrag till deras färdigställande ändock inberäknades i det föreslagna färdigställningsanslaget.

För vart och ett av nämnda 54 arbetsföretag har kommissionen låtit verkställa en beräkning av den kostnad, som erfordras för arbetets fullbordande. Beräkningarna ifråga, som äro verkställda per 1 maj 1924, äro uppgjorda med hänsyn till att företagen skola kunna fullbordas som arbeten i öppna marknaden. Kommissionen framhåller emellertid, att då beräkningarna måst uppgöras under en härför så olämplig årstid, som månaderna mars och april, endast mycket approximativa siffror kunnat erhållas. Av samma skäl har det icke heller varit möjligt att, på sätt som skedde vid motsvarande beräkningar beträffande Norrlands Statsarbeten, erhålla vederbörande kontrollanters godkännande av beräkningarna. Då härtill kommer, att en del av de å förteckningen upptagna arbetsföretagen komma att av kommissionen antingen helt avslutas eller åtminstone tillsvidare bedrivas, är det enligt kommissionens mening nödvändigt att vid tiden för ett arbetsföretags överlämnande till vederbörande uppdragsgivare nya kostnadsberäkningar uppgöras i och för slutligt fastställande av det varje kontraherat företag tillkommande statsbidragets belopp.

De av kommissionen verkställda kostnadsberäkningarna giva vid handen, att ett slutförande av de förtecknade 54 arbetsföretagen skulle draga en

kostnad av 2,053,000 kronor. Beträffande frågan, huru stor del av nämnda kostnad, som bör bestridas genom statsbidrag, föreslår kommissionen att, på sätt som skett ifråga om Norrlands Statsarbeten, den i vederbörande kontrakt avtalade kostnadsfördelningen i regel skulle tillämpas jämväl vid bestämmandet av statens bidrag till kostnaderna för respektive arbetsföretags färdigställande, vilket innebär, att statsbidraget i flertalet fall skulle utgå med två tredjedelar av det belopp, som beräknas vara erforderligt för varje arbetsföretags slutförande. Med tillämpning av denna fördelningsprincip har kommissionen beräknat, att kostnaden för statsbidrag till färdigställande av ovan omförmälda 54 arbetsföretag skulle uppgå till 1,350,000 kronor. Kommissionen framhåller emellertid, att, då vid de flesta av ifrågasvarande företag arbetet fortgår jämväl efter den 1 maj 1924, det för beredande av statsbidrag erforderliga beloppet i verkligheten torde bliva avsevärt mindre än det angivna. Med hänsyn härtill torde den nyssnämnda summan enligt kommissionens mening komma att visa sig tillräcklig även för bestridande av kostnaden för kontrollresor, m. m. Den angivna summan, 1,350,000 kronor, utgör således beloppet av det utav kommissionen förordade *färdigställningsanslaget*.

Ifråga om villkoren för erhållande av statsbidrag ur det föreslagna färdigställningsanslaget har arbetslöshetskommissionen anfört i huvudsak följande:

Beträffande villkoren för erhållande av statsbidrag och de former, under vilka vederbörande arbetsföretag borde slutföras, syntes i tillämpliga delar böra komma till användning de bestämmelser, som nyligen av riksdagen fastställts för det beviljade färdigställningsanslaget för Norrland.¹⁾ Emellertid funne sig kommissionen böra föreslå, att de ansökningar om statsbidrag, som från vederbörande uppdragsgivare ingåves till Kungl. Maj:t, skulle göras till föremål för yttrande av såväl kommissionen som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Det vore nämligen nödvändigt, att kommissionen bereddes tillfälle till dylikt yttrande, enär, såsom tidigare nämnts, nya kostnadsberäkningar måste uppgöras för de arbetsföretag, vilkas fullbordande skulle överlämnas åt vederbörande uppdragsgivare. Ifrågasvarande nya kostnadsberäkningar syntes lämpligen böra upprättas av kommissionens tekniska avdelning i samråd med respektive kontrollanter.

Kommissionen har i sin berörda skrivelse den 10 maj 1924 jämväl behandlat spörsmålet om beredande av medel till de föreslagna statsbidragen. Till belysning av detta spörsmål har kommissionen överlämnat en den 30 april 1924 upprättad översikt över kommissionens beräknade ekonomiska ställning sistnämnda dag. Ifrågasvarande översikt är av följande utseende:

Översikt av arbetslöshetskommissionens beräknade ekonomiska ställning den 30/4 1924.

Tillgångar (fordringar):

1. *Statskontoret:*

a) Återstående å 1922 års reservationsanslag	5 826 315:—
b) Beräknad disposition å 1921 års tilläggsstats reservationsanslag	431 361:—

6 257 676:—

¹⁾ Se prop. nr 113/1924, sid. 11.

2. Statsarbeten:

a) Överskott å Norrlands Statsarbetens verksamhet:			
Innestående i riksbanken	565 738: 54		
Resterande fordran för Vilhelminabarackerna	15 444: 42	avr.	581 000: —
b) Kassa- och banktillgodohavanden		»	781 000: —
c) Resterande ersättningar från vägstyrelser och andra under förut- sättning att alla arbeten slutföras av arbetslöshetskommissionen		»	3 500 000: —

3. Kommuner:

Beräknade bidrag för till Statsarbeten hänvisade arbetslösa intill ^{1/7} 1924			70 000: —
---	--	--	-----------

4. Lånefonden:

Innestående i riksbanken	553 241: 37		
Beräknade inbetalningar under år 1924	219 533: 32		
Ber. inbetaln. under tiden 1925—1928 jämte räntor	267 225: 31		1 040 000: —

5. Stenleveranscentralen:

Beräknat överskott			350 000: —
			<u>Kronor 12 579 676: —</u>

Skulder (dispositioner och utgifter till ^{1/7} resp. ^{31/12} 1924):

1. Administrations- och arveklingskostnader:			300 000: —
2. Statsarbeten:			
a) fortsättning av vissa arbeten i egen regi	400 000: —		
b) färdigställningsanslag för slutförande i öppna marknaden av vissa arbeten	1 350 000: —		
c) beräknad minskad ersättning på grund av vissa arbetens överlämnande i ofullbordat skick	600 000: —		
3. Statskommunala arbeten:			
Statsbidrag	120 000: —		
4. Hyresbidrag:	30 000: —		
5. Beslutat färdigställningsanslag för Norrlands Statsarbeten: ...	1 750 000: —		4 550 000: —
6. Tillgångar utöver skulder:			8 029 676: —
			<u>Kronor 12 579 676: —</u>

Under hänvisning till ovanstående översikt har kommissionen anfört i huvudsak följande:

Kommissionens nu föreliggande kalkyl utav de beräknade tillgångarna över skulderna skilde sig icke oväsentligt från de uppgifter i förevarande avseende, som kommissionen meddelat vid avgivandet av sitt förslag till färdigställningsanslag för Norrlands Statsarbetens ofullbordade arbetsföretag. De tidigare beräkningarna vore uppgjorda med utgångspunkt från de av Kungl. Maj:t gjorda anvisningarna på arbetslöshetsanslaget. Nu hade däremot en omräkning och justering verkstälts med beaktande av de upplysningar, som kunnat inhämtas från statskontoret och riksräkenskapsverket rörande omfattningen av olika verks och myndigheters faktiska disposition av dem anvisade belopp, varjämte det också numera varit möjligt att få ett säkrare överslag utav de behållningar i övrigt, som uppstått å arbetslöshetsanslaget i dess helhet.

Av den meddelade översikten över kommissionens beräknade ekonomiska ställning framginge, att om det utav kommissionen till färdigställningsbidrag föreslagna beloppet av 1,350,000 kronor anvisades från reservationerna å arbetslöshetsanslaget, kommissionens tillgångar utöver skulderna uppginge till en summa av 8,029,000 kronor. I den förevarande översikten hade kommissionen emellertid bland sina tillgångar inräknat ett belopp av 431,361 kronor, som kvarstode å 1921 års tilläggsstats reservationsanslag »V. A 4 b. Bekämpande av arbetslösheten och lindrande av nöd, att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel». Då en viss tvekan uppstått angående dispositionsrätten över berörda belopp, ville kommissionen hemställa, att den måtte förklaras berättigad att för sin allmänna hjälpverksamhet förfoga jämväl över det ifrågavarande beloppet.

Kommissionen ansåge sig kunna utgå från, att, därest intet oförutsett inträffade, arbetslösheten under återstoden av år 1924 och under de första månaderna av år 1925 i varje fall icke komme att erhålla större omfattning än under den gångna delen av år 1924. Vid sådant förhållande skulle det klientel, som kommissionen möjligen skulle bli nödsakad att taga sig an, icke böra bli avsevärt större än under innevarande års vintermånader. Med hänsyn härtill funne kommissionen det icke av behovet påkallat, att ytterligare medel för arbetslöshetens bekämpande utverkades av innevarande års riksdag, och ansåge sig jämväl kunna förorda, att medel till de föreslagna färdigställningsbidragen bereddades genom anlitande av befintliga reservationer å arbetslöshetsanslaget. Skulle emellertid arbetslösheten framdeles mot förmodan bli större än under innevarande år, eller skulle kommissionens fordringar hos vägstyrelser och andra icke inflyta i beräknad omfattning, ville kommissionen förbehålla sig att få i början av år 1925 inkomma till Kungl. Maj:t med hemställan om att nödiga fyllnadsanslag måtte av 1925 års riksdag ställas till kommissionens förfogande.

Under återopande av vad sålunda anförts har arbetslöshetskommissionen hemställt, att ett belopp av intill 1,350,000 kronor måtte av det utav riksdagen beviljade arbetslöshetsanslaget anvisas för beredande av statsbidrag till färdigställande av sådana arbetsföretag, vilka delvis utförts av Södra Sveriges Statsarbeten, men vilka på grund av arbetslöshetens nedgång icke syntes kunna av kommissionen fullbordas.

Kommissionens ifrågavarande framställning är enhällig.

Över framställningen ifråga har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen den 15 maj 1924 avgivit infortrat yttrande, däri styrelsen, under återopande av vad styrelsen anför i sitt den 13 februari 1924 avgivna utlåtande¹⁾ angående bidrag till färdigställande av vissa utav Norrlands Statsarbeten påbörjade arbetsföretag, hemställt om bifall till vad arbetslöshetskommissionen föreslagit.

Väg- och
vattenbygg-
nadsstyrelsen.

Den utveckling, som läget på arbetsmarknaden under de sista åren undergått inom den del av riket, varom nu är fråga, framgår av en utav arbetslöshetskommissionen upprättad tablå över »arbetslöshetsförhållandena inom f. d. Södra Sveriges Statsarbetens verksamhetsområde juli 1921—mars 1924», vilken tablå torde få som bilaga fogas till detta protokoll.

Departements
chefen.

¹⁾ Se prop. nr 113/1924, sid. 8.

Den utvecklingstendens, som kommer till synes i nämnda tablås siffror, lärer med all tydlighet giva vid handen, att det icke kommer att bliva arbetslöshetskommissionen möjligt att med anlitande av arbetslösa slutföra alla de arbetsföretag, som Södra Sveriges Statsarbeten under mera kritiska arbetslöshetsförhållanden kontraherat. Vissa av de arbetsföretag, som kommissionen på grund härav nödgas lämna i ofullbordat skick, torde lämpligen kunna avvecklas på det sätt kommissionen i sin förevarande framställning angivit, nämligen genom en överenskommelse med vederbörande uppdragsgivare om att denne själv skall slutföra företaget, mot det att den ersättningssumma, som han har att för utförda arbeten erlagga till kommissionen, minskas med det belopp, som beräknas vara erforderligt för fullbordandet av återstående arbeten å företaget ifråga. Detta förfaringssätt torde emellertid, såsom kommissionen också anmärker, endast kunna komma till användning vid arbetsföretag, där återstående arbeten äro av jämförelsevis ringa omfattning. För slutförandet av företag, där de återstående arbetena äro av större omfattning, torde det bliva nödvändigt att tillämpa enahanda förfarande, som enligt Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut skall komma till användning vid de nedlagda nödhjälpsarbetena inom Norrlands Statsarbetens forna verksamhetsområde. Jag finner mig fördenskull böra biträda arbetslöshetskommissionens förslag om anvisande av ett belopp till beredande av statsbidrag för färdigställande av dylika arbetsföretag i den öppna marknaden.

Vad sedermera angår de ifrågasatta *statsbidragens belopp* ansluter jag mig till kommissionens mening, att den i vederbörande kontrakt avtalade fördelningen av kostnaden mellan uppdragsgivaren och Södra Sveriges Statsarbeten i allmänhet bör tillämpas vid bestämmandet av statens bidrag till kostnaderna för respektive arbetsföretags färdigställande. I enlighet härmed lärer statsbidraget till ett arbetsföretag i regel böra bestämmas till samma del av den beräknade färdigställningskostnaden, som Södra Sveriges Statsarbeten enligt kontraktet haft att bära av den beräknade kostnaden för hela arbetsföretaget. I undantagsfall, då särskilda omständigheter därtill föranleda, torde emellertid avvikelser från denna regel böra äga rum.

Fördelningen av statsbidragen torde, på sätt som sker vid Norrlands Statsarbetens nedlagda arbetsföretag, böra avgöras av Kungl. Maj:t, efter förslag av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

I fråga om *villkoren för erhållande av statsbidrag* kan jag ansluta mig till arbetslöshetskommissionens förslag, att de för Norrlands Statsarbetens verksamhetsområde i detta avseende fastställda bestämmelserna i huvudsak skola tillämpas. Såsom villkor för erhållande av statsbidrag torde således böra föreskrivas, att ansökan om sådant bidrag ingives till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vilken det torde böra åligga att i samråd med arbetslöshetskommissionen granska arbetsplanen och de uppgjorda kostnadsberäkningarna samt därefter med eget yttrande och utlåtande av kommissio-

nen överlämna ansökan till Kungl. Maj:t. Innan statsbidrag beviljas, torde sökanden böra visa, att överenskommelse träffats mellan honom och kommissionen angående alla mellanhavanden, som beröra det ifrågavarande arbetsföretaget. Därest vid prövning av ansökan förhållandena på arbetsmarknaden undergått en sådan förändring, att vederbörande arbetsföretag finnes böra bibehållas såsom statligt nödhjulsarbete, synes Kungl. Maj:t böra äga befogenhet att bestämma, att arbetsföretaget skall fullföljas av arbetslöshetskommissionen och att statsbidrag, varom nu är fråga, följaktligen icke skall utgå. I övrigt torde för statsbidragens beviljande och arbetsföretagens utförande i tillämpliga delar böra gälla bestämmelserna i kungörelsen den 27 juni 1914 (nr 320) angående statsbidrag till väganläggningar och vägförbättringar, bro- och hamnbyggnader samt upprensning av åar och farleder, ävensom föreskrifterna i kungörelsen den 21 oktober 1921 (nr 656) angående statsbidrag till anläggande av enklare vägar. I enlighet med vad riksdagen beslutat ifråga om Norrlands Statsarbeten torde jämväl som villkor för erhållande av statsbidrag böra föreskrivas skyldighet för vederbörande sökande att, i den mån så kan befinnas lämpligt, vid arbetsföretaget bereda sysselsättning åt de arbetslösa, som av respektive statliga och kommunala arbetslöshetsorgan dit hänvisas.

Vad härefter angår frågan om *beredande av medel* till de föreslagna statsbidragen synes mig den utredning, som arbetslöshetskommissionen efter inhämtande av uppgifter från statskontoret och riksräkenskapsverket meddelat angående sin ekonomiska ställning, ådagalägga, att det för statsbidragen erforderliga beloppet, 1,350,000 kronor, utan risk för nödhjulsverksamhetens obehöriga beskärande kan beredas genom anlåtande av de reservationsanslag, som av 1922 års riksdag under femte huvudtiteln beviljats för bekämpande av arbetslösheten. Jag finner mig således jämväl i detta avseende böra ansluta mig till vad arbetslöshetskommissionen föreslagit. För förslaget genomförande erfordras givetvis riksdagens medverkan.

I nu förevarande sammanhang har arbetslöshetskommissionen hemställt, att kommissionen måtte förklaras berättigad att för sin allmänna hjälpverksamhet förfoga över reservationen å det anslag, som å 1921 års tilläggsstat beviljats till bekämpande av arbetslösheten och lindrande av nöd, att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel. Beträffande detta spörsmål tillåter jag mig erinra om, att 1921 års riksdag, med bifall till en av Kungl. Maj:t till riksdagen den 4 mars 1921 avlåten proposition (nr 150), för bekämpande av arbetslösheten och lindrande av nöd på tilläggsstat för år 1921 anvisade ett förslagsanslag, högst, 11,000,000 kronor. (Riksdagens skrivelse nr 177.) Ifrågavarande anslag avsåg — förutom nödhjulsarbeten, direkta understöd och hyresbidrag — jämväl statliga bidrag till lindrande av den nöd, som vållats genom arbetslöshetens indirekta verkningar. Nämnda nödlindrande verksamhet skulle träda i stället för de dyrtidslindrande åtgärder, som alltsedan år 1916 vidtagits genom

folkhushållningskommissionens dyrtidsavdelning, och vilka åtgärder enligt beslut av 1920 års riksdag skulle upphöra den 30 juni 1921. Vid anslagets beviljande uttalade riksdagen, att de för den nödlindrande verksamheten erforderliga medel, som skulle utgå ur arbetslöshetsanslaget, borde fixeras till sitt belopp, och ansåg riksdagen, att en summa på 500,000 kronor skulle vara för nämnda ändamål tillfyllest för senare hälften av år 1921. Den 20 maj 1921 avlät Kungl. Maj:t till riksdagen en ny proposition (nr 362) med hemställan, att riksdagen för bekämpande av arbetslösheten och lindrande av nöd måtte anvisa, utöver det förut beviljade anslaget å 11,000,000 kronor, dels på tilläggsstat för år 1921 ett reservationsanslag å 23,500,000 kronor, dels ock på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag, högst, 3,000,000 kronor. Jämväl sistnämnda proposition blev av riksdagen bifallen. (Riksdagens skrivelse nr 350.) De reservationer, som uppstått å nyssnämnda reservationsanslag, hava av budgettekniska skäl icke sammanförts med reservationerna å de av 1922 års riksdag beviljade anslagen till bekämpande av arbetslösheten, utan hava uppförts för sig. Enligt riksräkenskapsverkets belastningstabeller uppgick reservationen å anslaget ifråga vid utgången av mars månad innevarande år till 431,361 kronor 31 öre. Enligt min mening lärer något hinder icke möta att nämnda reservation användes för arbetslöshetskommissionens allmänna hjälpverksamhet. Därest någon erinran här emot icke från riksdagens sida framställes, torde fördenskull reservationen ifråga i fall av behov kunna ställas till kommissionens förfogande.

Vad slutligen angår frågan om *ytterligare medel för arbetslöshetens bekämpande*, har arbetslöshetskommissionen utan meningsskiljaktighet uttalat, att det icke vore av behovet påkallat, att ytterligare medel för nämnda ändamål utverkades av innevarande års riksdag. I mitt yttrande till statsrådsprotokollet vid avgivandet av innevarande års statsverksproposition (femte huvudtiteln, sid. 22) anförde jag, att såvitt för det dåvarande kunde bedömas, det icke syntes vara erforderligt att för budgetåret 1924—1925 av riksdagen begära något nytt anslag för bekämpande av arbetslösheten. Denna min förmodan lärer genom vad arbetslöshetskommissionen i nu ifrågavarande avseende anfört hava vunnit bekräftelse. Arbetslöshetskommissionen har förbehållit sig, att, därest arbetslösheten skulle bliva större än förutsett eller därest kommissionens fordringar hos vägstyrelser och andra gäldenärer icke skulle inflyta i beräknad omfattning, få i början av år 1925 inkomma med hemställan om att nödigt fyllnadsanslag måtte vid 1925 års riksdag ställas till kommissionens förfogande. Om de av kommissionen antydda eventualiteterna skulle nödvändiggöra en dylik åtgärd, lärer de erforderliga medlens anskaffande före utgången av nästa budgetår icke möta några svårare hinder av budgetteknisk natur. På grund härav och med hänsyn till vad kommissionen i övrigt i nu förevarande avseende anfört, finner jag icke erforderligt att av innevarande års riksdag begära något nytt anslag för bekämpande av arbetslösheten.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att för färdigställande av vissa utav Södra Sveriges Statsarbeten påbörjade arbetsföretag må, i huvudsaklig överensstämmelse med av mig härovan förordade grunder, användas, intill ett belopp av 1,350,000 kronor, de av 1922 års riksdag för bekämpande av arbetslösheten beviljade reservationsanslagen.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Carl Stålhammar.

Arbetslöshetsförhållandena inom f. d. Södra Sveriges Statsarbetens verksamhetsområde juli 1921—mars 1924.

År och månad	Antal rapporte- rande kom- muner	Hela antalet rapporte- rade arbetslösa	Härav beredda hjälp i form av				Hela antalet hjälp- ta av stat och kommun	Antalet av både stat och kommun hjälp- ta i % av antalet anmälda <i>hjälp- sökande</i> arbetslösa	Antalet av Södra Sveriges Statsarbeten bedrivna statliga nödhjälps- arbeten
			statligt nödhjälps- arbete	stats- kom- munalt arbete	kontant understöd	kom- munalt nödhjälps- arbete			
1921									
Juli	—	—	11 015	—	—	—	—	—	177
Augusti	—	—	10 969	—	—	—	—	—	173
September	—	—	9 788	—	—	—	—	—	199
Oktober	517	63 562	11 098	—	21 176	5 700	37 974	60	215
November	451	81 035	12 004	—	30 217	5 878	48 099	59	249
December	608	99 186	13 295	—	40 158	8 183	61 636	62	265
1922									
Januari	606	111 915	14 183	—	49 096	8 993	72 272	64	291
Februari	534	111 384	16 293	—	54 482	8 756	79 531	71	386
Mars	560	107 886	18 098	—	54 162	7 790	80 050	74	439
April	542	90 213	15 138	—	45 371	6 635	67 144	74	451
Maj	383	61 183	12 425	—	24 549	4 867	41 841	68	404
Juni	319	38 726	12 551	—	8 071	4 493	25 115	65	349
Juli	279	33 206	14 546	—	4 790	3 536	22 872	69	361
Augusti	287	31 154	16 261	—	2 350	3 141	21 752	70	372
September	284	29 629	15 483	—	2 340	2 843	20 666	70	364
Oktober	288	31 436	14 614	—	2 300	2 442	19 356	61	344
November	300	36 732	12 141	—	3 800	2 252	18 193	49	294
December	296	39 559	10 184	—	6 200	2 969	19 353	49	241
1923									
Januari	366	47 359	10 413	556	8 585	3 668	23 222	49	236
Februari	351	42 531	9 822	875	8 000	3 256	21 953	52	229
Mars	314	37 073	9 334	894	7 500	2 934	20 662	56	221
April	296	29 242	10 226	777	4 692	2 329	18 024	62	245
Maj	270	20 416	10 248	290	1 300	2 111	13 949	68	254
Juni	242	16 950	9 457	64	453	1 852	11 826	70	236
Juli	249	15 013	8 019	79	197	1 556	9 851	66	197
Augusti	279	12 870	6 710	82	141	1 357	8 290	64	174
September	279	10 814	5 144	82	—	1 088	6 314	58	139
Oktober	234	10 763	4 173	83	—	1 117	5 373	50	110
November	211	13 062	3 075	79	—	1 071	4 225	32	88
December	197	15 591	1 434	65	—	1 275	2 774	18	67
1924									
Januari	188	15 232	2 188	365	¹⁾ 831	2 183	5 567	36	62
Februari	172	14 784	2 561	592	¹⁾ 1 315	2 707	7 175	48	58
Mars	167	13 047	2 870	625	¹⁾ 1 115	2 403	7 013	54	55

¹⁾ Med enbart kommunala medel.